

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 987.

CHICAGO, ILL., 12. AVGUSTA (AUGUST 12), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VOJNI DOLGOVI, MEJE, RUSIJA.

Vojni dolгови, meje in Rusija so stvari, ki vzbujajo v svetovni javnosti največ pozornosti.

Evropske države so zakopane do vratu v dolgove, ki leže na njih kakor mora. Milijarde, s katerimi se označujejo današnji dolгови držav, se glase kakor glas iz neke tuje, nepoznane daljine. Vojni dolгови so kakor teman, težko viseč oblak, ki prerokuje nevittho.

Kaj so vojni dolгови? Danes tega ni treba več praviti. Vojni dolгови so milijarde, ki so si jih izposodile med vojno posebno zavezniške države, nekaj druga od druge, največ pa od Zedinjenih držav.

Vlada Zedinjenih držav — vidna in nevidna — tirja svoje bivše zaveznice neizprosno, posebno nekatere. Francija se prišteva k tem "nekaterim". Ako Francija pristane v ameriške pogoje, se bo obvezala plačevati toliko in toliko na leto, vsako leto več, vsako leto težje obveznosti. In če ne more plačati danes, kako bo plačala jutri, ali čez pet ali deset let? Clemenceau pravi: Ne bomo mogli plačati! V Ameriki pa pravijo: Dolgujete, in zato plačajte! Vaša stvar je, kje dobite sredstva. Državniki kujejo načrte in iščejo sredstev za stabiliziranje franka. In kakorkoli se obrnejo, povsod se zadenejo v problem vojnih dolgov.

Enako je v Nemčiji. Za stabiliziranje svoje valute in za odplačevanje vojne odškodnine so v Nemčiji vpeljali takozvan Dawesov načrt. Ta načrt deluje deloma in bo deloval nekaj let. Za Francijo bi bil preponiževalen, kajti Francija je zmagovalka, in ne bi hotela pod masko kakega Dawesovega načrta postati kolonija tujih upnikov. Nemčija spolnuje določbe Dawesovega načrta, pri tem pa sigurno računa, da pride dan, ko ga bo zavrgla in rekla: Breme vojnih odškodnin je za nas preogromno. Mi ne bomo zaslužniti dveh generacij Nemcev, ki bi garali in trpeli pomankanje samo zato da dobe zmagovite dežele vso zahtevano vojno odškodnino. Vprašanje vojne odškodnine je torej ravno tako grozeč oblak kakor so vojni dolгови.

Anglija, pred vojno najmogočnejša država na svetu, se upogiba pod bremenom vojnih dolgov. Njeni trgi v inoženstvu so obubožani, in posledica te obubožanosti je nazadovanje an-

gleške industrije. Ponosna Velika Britanija ne prizna rada svojih bolečin. Stabilizirala je svoj funt šterling, ki pa ni dobil še tistega mesta in pomena, kakor ga je imel pred vojno. Mnogo sijaja mu je namreč odvzel ameriški dolar. Dolar! Kdo na svetu ne pozna pomena, ki ga ima ameriški dolar! Tudi Anglija, ki je prva uravnala svojo obveznost finančni Ameriki, ki je prva sklenila s to deželo pogodbo za odplačevanje svojega dolga, zavpije od časa do časa: Vi, neusmiljeni tirjavci, tirate Evropo v obup!

Za Anglijo je stvar težka, kajti države, ki dolgujejo nji, so bankrotne in ji ne plačujejo obrokov. Vsa Evropa, posebno dežele ki so bile zapletene v svetovno vojno, je zadolžena, da izgleda kakor en velikanski dolg.

To, pravijo, je zasluga vojne. Pravilnejše: Dolгови, pod katerimi ječi milijone in milijone ljudi, so zasluga sedanje ekonomske uredbe. Ako ne bi bilo drugih zgovornih dejstev, so dolгови zadosten dokaz, da je sistem ki povzroča vojna razdejanja, in potem zaslužnji dežele z dolгови, človeštvu samo v škodo in v nobeno korist. Kdo sploh ima koristi od vojnih dolgov? Evropske dežele gotovo ne. Torej Zedinjene države? Kaj še! Ljudstvo Zedinjenih držav prav nič ne čuti, da mu kdo kaj dolguje ali kaj plačuje.

Ameriška vlada tirja. Francija, ki se bori da se ohrani na ravnotežju kot velesila, se naj-energičnejše upira. Plačaj, se glasi povelje mednarodnih finančnikov. Frank pada, gre nekoliko navzgor in potem še bolj pade. Francoski veterani so nedavno protestirali proti Zedinjenim državam, ker hočejo s svojim tirjanjem doseči kar Nemčija tekom svetovne vojne ni mogla. Današnje francoske demonstracije se razlikujejo od onih, ko so francoske množice prvič pozdravile prve ameriške čete, ki so prišle na evropska bojišča, da se bore "za demokracijo, samoodločevanje narodov in odpravo vojen".

Kaj je rešitev? V kapitalizmu je ni. Mar-sikakšen kapitalistični državnik bankrotnih evropskih držav se danes zaveda, da je ni. Zato priporočajo ukinjenje vseh vojnih dolgov. Upniki jih ne čujejo in tirjajo naprej. "Vse kar ste

nam posodili, smo zapravili pri vas," pravijo evropski dolžniki stricu Samu. Stric pa je neprijazen. Pošojeno je bilo, jim odgovarja, in vzeli ste z obljubo, da povrnete. Mi niti ne tirjamo vsega. Italiji smo odpustili 75%, Belgiji približno toliko, Angliji nekaj malega, in vsaki deželi nekaj. Vemo, da ne zmagate vsega, in da vaše podrtije niso vredne toliko kot znašajo vaši dolgovi. Zato vam dajemo priložnost, da jih odplačujete skozi prihodnjih trideset, ali pa šestdeset let.

Ljude plačujejo in pri tem se večja med njimi zanimanje za — socializem. Dobro je, da se zanimajo.

Drugi problem so meje. Samoodločevanje narodov je bilo na mirovnih konferencah potisnjeno v kot, in tako so nastale meje, s katerimi so nespametni imperialistični državniki ustvarili stotero vzrokov za nove spore. Skoro vse dežele so v skrbeh radi svojih mej. Po vsej Evropi se prepirajo radi mej. Zapirajo jih, in čim bolj jih skušajo utrditi, večja so nasprotja in nesigurnosti.

Iz Balkana so skozi zadnjih deset dni prihajale vesti o napetih odnosih med Bolgarijo na eni in Jugoslavijo, Rumunijo in Grčijo na drugi strani. Vzrok neprijaznosti so meje. Macedonija je razkosana; Bolgarija jo ima najmanj, dasi bi večina Macedoncev bila rajše pod Bolgarijo, ako že morajo pod nekom biti. Najrajše pa bi dobili avtonomno Macedonijo. Balkan je važen teritorij. Velesile so na Balkanu od nekdanj tekmovalce za "sfere vpliva". Rusija je protežirala Črno Goro in Srbijo, Nemčija in Avstro-Ogrska pa sta ribarili v Bolgariji. Enako so se igrale velesile z Rumunijo, Grčijo in Turčijo. Italija v igrah velesil na Balkanu ni prišla veliko v poštev, toda danes ima več prilike. Poskuša z Bolgarijo, ne radi Bolgarije, ampak da se utrdi na Balkanu. Albanija je postala že napol italijanska provinca, ne po prebivalstvu Albanije, ampak po vplivu.

Vpadi macedonskih četašev v Jugoslavijo, Grčijo in Rumunijo predstavljajo košček igre imperialističnih sil, ki izigravajo eno deželo proti drugi. Socialistična delavska internacionala je imela pred nekaj tedni drugo balkansko konferenco, na kateri je razpravljala, kako pogasiti iskre vojnih nevarnosti na Balkanu. Vršila se je v Pragi. Vse socialistične stranke balkanskih dežel so bile zastopane. Biro internacionala je podal podrobno poročilo svoje balkanske komisije, ki je zelo zanimivo tudi za človeka, ki ne prihaja iz bližine Balkana. In ko se v poročilo poglobiš, vidiš, da balkanske dežele trpe na pomanjkanju močnih socialističnih strank.

Tretji problem, ki sicer ni toliko problem kakor vprašaj, je Rusija. Kaj je Rusija danes, vedo vsi. Kaj je bila, tudi vedo. Ali kaj bo jutri? To je vprašaj. Rusija sama natančno

ne ve, kaj bo z njenimi eksperimenti čez dve ali čez pet ali čez deset let.

Iz raznih obmejnih mest in evropskih glavnih mest so se zadnje dneve prošlega tedna zopet razširile vesti o novih prekucijah v Rusiji. Sovjetski državniki in politiki so v tekmi za oblast. Da so v tekmi za oblast, o tem ni dvoma. Da so med njimi velika nasprotja, tudi ni dvoma. Ampak v Rusiji se vlada z diktaturo. Tisti, ki zapoveduje v imenu večine svoje stranke, zaduše opozicijo brez posebnih težav. Težave bi nastale le, ako bi bili voditelji preveč razdeljeni, in ako bi imeli svoje opozicijske celice v skupni stranki. Kajti samo ena je dovoljena. Zinovjev je v tej eni po svojem zadnjem porazu organiziral opozicijske celice za "vrtanje od znotraj". Spoznal je, da se mu ni izplačalo. Zinovjev bo vržen na stran, ali pa se bo moral podati večini in se ji pokoriti, kakor je storil Trocki.

Časopisje, ki je poročalo o spopadih med "lojalnimi" in "nelojalnimi" četami, o Zinovjevemu begu, o Trockijevih ambicijah postati ruski Napoleon, le potrjuje, da je Rusija še vedno vprašaj vzlic stabilnosti sovjetskega režima. Diktatura je zafrla vse stranke razun svoje. Sredstev ni izbirala, in opravičevala jih je, da se jih poslužuje v interesu Rusije v borbi z zunanjim kapitalističnim svetom in notranjimi nasprotniki. To je bilo pred nekaj leti. Danes so druge razmere, Rusija se giblje v mirnejših vodah, priznana je od mnogih držav, trguje več ali manj z vsemi deželami, in tako je to imelo za posledico porajanje novih opozicij v Rusiji.

Država kakor je Rusija, s 130.000.000 prebivalcev, ne bo mogla vedno imeti eno stranko, v kateri bodo dovoljene kritike le na konvencijah, potem pa ne več do druge konvencije. Ljudska antipatija do birokracije bo rasla. Ambiciozni politiki se bodo skušali uveljaviti na račun vladajočih. Vladajoča stranka se skuša asimilirati novim tokom, ni pa pri volji popustiti od diktatorstva. Njena moč je v diktaturi. Ta moč danes ni ogrožena od zunaj, ampak v stranki sami. Tako kakor je, ne bo moglo ostati. Ker zunanji svet to ve, pošilja v svet o Rusiji pravljične vesti, ki so pobarvane, pretirane in velikokrat popolnoma neresnične. Vzlic temu je Rusija težak vprašaj ne le za zunanji svet, ampak tudi za rusko prebivalstvo in za stranko ki vlada Rusijo. Ekonomski razvoj zahteva tudi v Rusiji svoja posebna pota.

KAJ JE NAJNOVEJŠA ZVEZA SLOVENSКИH SVOBODOMISLECEV?

Organizacija petnajstih značajev, vsi v eni osebi, ki tvori prvi oddelek.

V drugem oddelku so svobodomislci ala Gajšek, ki so s pridnim delom prišli do premoženja.

K. C. kličejo na pomoč protestantsko Ameriko v vojni proti Mehiki.

Klerikalna propagandistična organizacija Kolumbovih Vitezov (Knights of Columbus) je na svoji konvenciji, ki se je vršila prve dneve tega meseca v Philadelphiji, zahtevala od ameriške vlade, da stori "vse potrebne korake za varovanje ameriških državljanov v Mehiki." Ob enem je sklenila zbrati poseben fond \$1,000,000 za propagando proti Mehiki in "protiverskim metodam sovjetske Rusije". Ta milijon bo "vrhovni odbor" Kolumbovih vitezov zbral med člani, toda ker se mudi, bo vprašal najprvo vse bogatejše člane in druge bogataše, da naj prispevajo v vojni proti nekrščanski Callesovi vladi in proti "brezbožnim metodam sovjetske Rusije".

Marsikdo, ki je 1. avgusta še mislil da je spor v Mehiki res samo verskega značaja, je imel priliko izprevideti, da je namen klerikalnega hujskanja oslabiti moralno moč mehiške vlade, jo diskreditirati pred svetom s svojo revolversko propagando, in dati vladi Zedinjenih držav priložnost napraviti primeren pritisk proti postavam, s katerimi hoče Mehika kontrolirati oljne vrelce in rudnike v Mehiki. Boj katoliške cerkve v Mehiki je boj Rockefellerjevega krščanstva proti interesom mehiškega ljudstva.

Metodistični episkopalni škof George A. Miller, ki ima škofijo v Mehiki, je dne 4. avgusta objavil izjavo, s katero konstatira, da katoliška cerkev v Mehiki nima vzroka za pritožbe. V nji pravi med drugim:

"Organizacija rimokatolikov za protektiranje verskih svobodščin v Mehiki je komična stvar. L. 1916 so protestantske cerkve v romanski Ameriki skušale organizirati svoj kongres v Panami. Katoliški škof pa je sklical svoje protestne shode in razpalil katoličane proti nam tako zelo, da nismo mogli imeti niti ene seje v Panami. Prisiljeni smo bili iti v kanalsko zono pod protekcijo te dežele kjer smo našli v nekem hotelu tesen prostor za naše zborovanje. Primerjajte to katoliško netolerantnost v romanski Ameriki s protestantsko tolerantnostjo v protestantskih Zedinjenih državah za časa katoliškega evharističnega kongresa.

"V vseh republikah romanske Amerike, kolikor jih je pod kontrolo katoliške duhovščine, nimajo vere drugih krščanskih sekt nobenih privilegijev; ovirane so, odreka se jim svoboda zborovanja in misijonarenja, protestantske duhovnike se preganja in proti nam (protestantom) se nastopa povsod skrajno netolerantno.

"Katoliška duhovščina je vselej in povsod ovirala demokracijo in razvoj ljudske izobrazbe. Nasprotna je ljudskim šolam, ako niso pod njeno kontrolo in ne služijo njenim namenom,

in nikjer ni storila ničesar za kulturno in gospodarsko povzdigo ljudstev.

"To je duhovščina tiste cerkve, katera danes vpije, da se ji godi v Mehiki krivica in da so njene verske funkcije ovirane.

"Katoliška cerkev ni imela nobenega pravega vzroka poklicati svoje duhovnike iz cerkva in proglasiti ekonomski bojkot.

"Zedinjene države nimajo absolutno nobenega vzroka odpreti svoje meje za uvoz orožja in municije v Mehiko za oborožitev nasprotnikov vlade. Propaganda proti Mehiki v Zedinjenih državah prihaja iz virov, ki so sovražni mehiški vladi, in ameriško ljudstvo bi jo moralo energično odkloniti.

"Mehika je danes, vzeto v splošnem, v boljšem položaju kot kedaj poprej. Vlada ima pred seboj težke probleme in boriti se mora z nešteti težkočami. Vzlic temu je pognala Mehiko v gospodarskem in kulturnem oziru daleč naprej..."

To mnenje protestantskega škofa Millerja je katoliška propaganda v tej deželi proglasila za boljševisko hujskanje proti katoliški cerkvi, škofa pa za zaveznika vlade brezverskega Callesa. Kapitalistični agentje, ki zavajajo pod masko "božjih namestnikov", kriče v svet, da je Calles proglasil dan ko je prišel v Mehiko poslanik sovjetske Rusije za državni praznik; da je sovjetska Rusija ideal sedanjega mehiškega predsednika, in da se je njegova vlada zaklela uničiti cerkev in duhovnike, tega pa Vsemočni ne bo dopustil.

Kapitalizem je poskušal poraziti mehiško socialno revolucijo s pomočjo raznih "generalov", katere je zalagal z denarjem, orožjem in municijo. Izdajalec Adolfo de la Huerta je bil zadnji, ki je poskušal postaviti na vlado Mehike zastopnike Wall Streeta. Ker kapitalistični interesi niso mogli doseči uspeha na en način, so se lotili drugega, in krščanstvo dolarja v Mehiki stoji razgaljeno pred vsem mislečim svetom.

***

Plemenski izgredi v Philadelphiji.

Plemenski izgredi v nedeljo 8. avgusta v Philadelphiji so se izvršili po običajnih pravilih. Niger je baje insultiral neko belopoltno žensko. To je povzročilo pretep. Pretep je privabil drhal. Drhal je privabila policijo. Posledica: Dva policaja, črnca, obstreljena, eden zamorec ubit, več lahko in težko ranjenih. Če bi beli ljudje res tako spoštovali ženske, jih ne bi insultirali in napadali ter posiljevali. Plemenski izgredi v Philadelphiji so bili izraz sovraštva proti črncem in nič drugega.

***

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

PROLETARSKA ETIKA IN MORALA.

Predaval Ivan Molek v klubu št. 1 J. S. Z. v Chicagu dne 28. maja 1926.

(Konec.)

Proletarska morala je po svojem značaju stvarna in pozitivna, ker so prvič naravni zakoni, na katere se opira, stvarni in pozitivni, drugič pa, ker velja enako za vse ljudi: posameznike in skupine. Morala, ki hoče biti stvarna, mora tudi obsegati vse življenje človeka. Vsakemu človeku mora biti omogočeno moralno življenje, to je po novem pojmu koristno in srečno življenje, zato pa mora vsak človek izvrševati gotove dolžnosti, ki jih naloži družba.

Ker je sreča namen proletarske morale in ker je fizično in mentalno zdravje človeka prvi pogoj sreče, morajo ljudje izvrševati gotova zdravstvena pravila. Regulacija egoizma mora biti glavno pravilo, in to je jedro morale. Egoizem se ne da udušiti, lahko se pa v človeku omeji in obvlada v toliko, da ne škodi njegovi lastni in bližnjikovi blaginji. Vsak človek ima pravico do življenja in uživanja, toda če človek na podlagi zdravega razuma enkrat spozna in si zabije v glavo, da njegova sreča zavisi od splošne blaginje in da bo njegova sreča naraščala s čim večjo splošno srečo, je ukrotil instinkt egoizma ali sebičnosti. Ljubezen do bližnjega moramo razumeti tako, da ljubimo bližnjega zato, ker ljubimo sami sebe, torej radi lastne sreče. Ker hočem biti srečen, želim, da si tudi ti srečen, da so vsi ljudje srečni. Ker hočem biti srečen, moram biti složen in pravičen napram drugim.

Drugi moralni predpisi za ohranitev zdravja in pridobitev sreče morajo biti higijeničnega značaja. Osebna in družabna ter fizična in mentalna higijena mora biti glavno sredstvo za doseg zdravja, kreposti in prave moralnosti. Le človek, ki je normalno razvit in zdrav na telesu in umu, je zmožen razviti in uporabiti vse svoje sposobnosti v prid sebi in družbi; in le družba, sestojeca iz zdravih in krepkih ljudi, lahko doseže največji napredek in ustvari svojim članom pravo srečo. Higijena je šola praktične čistosti in snage. Socialistom mora veljati moralničen predpis, da je vsaka umazanost nemoralna. Človek mora najprvo spoznati samega sebe in se navaditi, kako se je treba varovati vseh telesnih in osebnih napak; biti mora trezen in zmeren v vseh ozirih. Jeza je jeza, pa naj bo sveta ali prokleta, ker je škodljiva zdravju. Nezmernost v jedi in pijači je strup za telo. Ravnotako je nezmernost v spolnih odnosih škodljiva. V spolnih zadevah mora proletarska morala postaviti pravilo: Spolno občevanje je nemoralno le tedaj, če ne izvira iz vzajemne ljubezni in če škoduje zdravju. In kaj je duševna ali mentalna higijena? To, da dobi mišljenje človeka najširši zamah in razmah v stremljenju po resnici in lepoti. Človek mora biti že v detinskih letih navajen, spoštovati resnico in sovražiti hinavstvo in laž.

Kakšne metode so nam pa potrebne, da izvedemo moralo. Lahko je namreč povedati ljudem, kaj je dobro in kaj slabo, toda kako jih pripraviti do tega, da se bodo tudi držali teh pravil. Mi vidimo, kako operirata država in cerkev. Njuna metoda je *strah*. Država ima policaja in žandarja ter ječo in vešala, cerkev pa ima hudiča in pekel. Hudič je žandar cerkve. Obe

oblasti pravita, da mora biti strah pred kaznijo, drugače bi vsi ljudje podivjali in božje zapovedi ter posvetne postave bi šle rakom žvižgat. V religioznih listih lahko čitate: "Če vzamete morali versko podlago, ste ubili moralo in ljudje lahko brez skrbi ubijajo, kradejo, sleparijo in uganjajo vse druge grdobije." Ali je to res? Posvetni oblastniki tudi pravijo: "Odpravite policaja in strah pred kaznijo, pa niso vsi zakoni vredni nič." Ali je to res? Drugi zopet pravijo, da jim zadostuje moč javnega mnenja. Javno mnenje, javna sodba je najhujši sodnik, pravijo. Ker si hočejo ohraniti dobro ime v javnosti, zato so poštenjaki. Ali je to res?

Ali je to res? V tej zadevi koncediram point cerkvi in buržoazni vladi kakor tudi zagovornikom javnega mnenja v toliko, da je to res za toliko časa — *dokler bosta cerkev in buržoazna država vzgajali maso v takem strahu*, maso ignorantov in hlapcev, katera ne more biti dobra in poslušna, če ni tepena z batino kakor poreden paglavec, ki je vsak dan, odkar pomni, tepen, in čimbolj je tepen, tem rajši je poreden, samo da kljubuje palici. Neizobražena masa je tak poglavec. In dokler je masa na ta način paglavska, potrebuje šibe v obliki hudiča in policaja, potrebuje strah pekla, ječe in vislic. Človek, ki je samo zato pošten, ker se boji hudiča, policaja in javnega mnenja, ni noben poštenjak, pač pa je v svojem srcu hinavec in zločinec.

Masa pa ne bo vedno paglavska. Masa se polagoma dviga na višjo stopnjo, postaja izobražena. Vsaka generacija je korak na boljšem. So zadržki in reakcije, končno pa človeštvo le napreduje. In na ta napredek, na splošno razumnost ljudske mase, delavsko-kmetijske mase, polagamo socialisti naše upanje. Metoda proletarske morale ne sme biti strah. Strah je le za otroke, ignorante in hlapce. Niti ne sme biti obljuba kakega plačila na tem in onem svetu, ki ni nič drugega kot zlorabljanje človekove egoističnosti.

Človek mora biti pošten ne iz strahu in ne iz sebičnosti, temveč zato, ker hoče biti pošten, ker je prepričan, da ne more biti srečen, če ni pošten. Človek mora biti pošten zaradi poštenja, iz *prepričanja*. Ljudje, ki so moralni iz prepričanja, so najmoralnejši ljudje na svetu. Metode proletarske morale morajo biti izobrazba in prepričanje.

Trditev, da je človek k slabemu nagnjen, je bajka. Človek je tak, kakršna je njegova vzgoja, okolica in razmere, v katerih živi. Ima v sebi gotove naravne nagone, ki so v normalnem stanju dobri, v abnormalnem pa slabi. Reguliranje teh nagonov in njegovo obnašanje sploh zavisi v glavnem od materialnih razmer in vzgoje. Pojm slabega in dobrega tudi ni stalen. V eni dobi je dobro, kar je bilo v prejšnji slabo ali narobe. Pojm tudi ni splošen. Pri enem ljudstvu je lahko nekaj moralnega, kar je pri drugem nemoralno. Gotova početja so navada. Samo ena primera: Žensko bi bilo sram iti na cesto v nočni srajci, dasi jo pokriva od vratu do pet; drugače pa gre med ljudi v kratkem krilu in kaže kolena in prsi. Razlog: nočna srajca ni v navadi zunaj spalnice, kratko krilo in bluza brez rokavov ter z globoko izrezanim vratom pa je. Ampak to so malenkosti. Gotova temeljna pravila za reguliranje življenja morajo veljati za vsa civilizirana ljudstva in čimbolj prevladuje razum v masi, tem lažje so ta pravila umljiva samaposebi; čimbolj je morala prikladna življenju, temprej je izvedljiva.

Te sugestije se lahko izpopolnijo, ker niso nobena dogma. Eno pa je gotovo: *cilj socialistične družbe je sreča*, zato morajo predpisi socialistične morale voditi

človeka le k sreči. Socialisti pa lahko že danes po našem prepričanju, in koliko je v danih razmerah mogoče, delamo tako, pa bomo najmoralnejši ljudje na svetu.

Linčanja v Zedinjenih državah.

V prvi polovici tega leta je bilo v Zedinjenih državah linčanih devet oseb, ali natančno toliko kot prejšnje leto v istem času. V teh drhalskih orgijah je bilo umorjenih šest zamorcev, dva belokožca in eden Indijanec. Linčani so bili: Arkansas, 1; Florida, 3; Kentucky, 1; Mississippi, 2; New Mexico, 1; Texas, 1.

Pred leti je bilo v tej deželi, največ na jugu, veliko več linčanj kakor danes. Toda če bi se dogodilo samo eno linčanje, bi bilo eno preveč.

Linčanja niso "justica", kakor mislijo linčarji in njihovi zagovorniki, ampak izraz strahopetstva, drhalskih instinktov in brutalnosti.

Povečanje "Proletarca".

Koncem tega meseca izide "Proletarec" povečan za osem strani in potem bo povečan vsaki drugi teden za osem strani. To povečanje je omogočil fond za povečanje "Proletarca".

Iz te številke in skoro iz vsake morajo izostati stvari nujnega značaja, ker ni prostora. Dopisi, članki, vesti in drugo gradivo vpije: Več prostora! Osem strani več vsaki drugi teden pomeni, da bo "Proletarec" imel 208 strani gradiva na leto več kot doslej. Ako bi dodatne strani izšle v separatnih prilogah, bi to pomenilo trinajst števil "Proletarca" na leto več kot dosedaj.

Ali to povečanje še vedno ne zadostuje. "Proletarec" bi moral biti povečan najmanj za 8 strani vsaki teden, ali za 26 števil po 16 strani na leto.

Veliko važnega gradiva ostaja. Naši klubi, naše prosvetne aktivnosti in naš pokret v splošnem potrebuje večjega "Proletarca". Dobili ga bomo, ako nadaljujemo z zbiranjem prispevkov v fond za povečanje "Proletarca", in ako mu pridobimo novih naročnikov ter mu s tem zvišamo dohodke v toliko, da bo povečan "Proletarec" za osem strani tedensko lahko izhajal trajno povečan. Pred vsem, izrabite vsako priliko za pridobivanje naročnikov "Proletarca".

V BRIVNICI.

A. P. Čehov.

Za Proletarca prevel J. G.

Jutro. Ni še sedem ura, a brivnica Makara Kuzmiča Blestkinja je že odprta. Majhen, dvajsettrileten, umazan, a frakarsko oblečen gospodar pospravlja po brivnici. Pospravljati pravzaprav nima kaj, a kljub temu je ves prepoten od dela. Tu je treba malo pobrisati, tam s prstom podrezati, tam zapazi zopet stenico in jo zbijе na tla.

Brivnica je majhna, ozka, zanemarjena. Lesene stene so preklejene s tapetami, podobnimi na staro vozniško srajco. Malo svetlobe prihaja v brivnico skozi dva motna, solze pretakajoča okna, med katerima se nahajajo tanka, škripajoča slabotna vrata. Nad njimi visi od vlažnosti pozeleneli zvonček, ki se sam od sebe stresa in brez vsakega povoda žalostno žvončkla. Ako se pogledate v ogledalo, ki visi na eni izmed sten, vam razveriži vašo fizijonomijo na vse strani na najbolj neusmiljen način. Pred tem ogledalom brijejo in strižejo. Na neumiti in ravnotako kot gospodar Makar Kuzmič zanemarjeni mizici se nahajajo vse potrebščine: glavniki, škarje, britve, za eno kopejko fiksaturarija, za 1 kopejko pudra in z vodo zalite kolinske vode tudi za eno kopejko. Sicer pa cela brivnica ni več vredna kakor pol rublja.

Nad vrati se oglasi glas bolnega zvončka in v brivnico vstopi prileten mož v kratkem kožuhu in klobučevinastih škornjih. Okoli vratu in glave nosi volneno žensko ruto.

To je Erast Ivanič Jagodov, krstni boter Makara Kuzmiča. Nekoč je služil kot sluga na konservatoriju, sedaj pa živi v bližini Rdečega bazarja in se peča s ključavničarstvom.

— Maruška, dobro jutro, srček! — govori Mukaru Kuzmiču, ki je zaposlen s pospravljanjem v brivnici.

Poljubita se. Jagodov odloži volneno ruto, se prekriža in sede.

— Uf, kakšna daljava! — vzdihuje. — Ni šala pri ti od Rdečega bazarja do Kalužskih vrat. —

— Kako se vam godi? —

— Slabo, dragi, slabo! Mrzlca me je mučila —

— Kaj pravite? Mrzlca! —

— Mrzlca, da. Celi mesec sem ležal in že sem mislil, da me pokopljejo. Prejel sem že sveto posledno olje. Sedaj mi izpadajo lasje in zdravnik mi je zapovedal naj jih ostrižem, češ potem zrastejo novi, boljši. In rekel sem sam pri sebi, kar k Makaru pojdem. Zakaj, si mislim, bi hodil k tujcu, ko grem lahko k sorodniku, ki dobro naredi in denarja ne vzame. No, malo daleč je sicer, pa kaj zato? Se vsaj malo sprehodim. —

— Z veseljem. Izvolite! —

Makar Kuzmič mu veli sesti. Jagodov se vsede in gleda nase v ogledalu ter je navidez zadovoljen. V ogledalu je videti skrivljen obraz s kalmickimi ustnicami, širokim, potlačenim nosom, in z očmi vrh čela. Makar Kuzmič pregrne ramena svojega klijenta z belo ruto polno rumenih lis ter prične škripati s škarjami.

— Ostrižem vas na čisto, kaj ne? —

— Se razume. Podoben naj bom Tataru, bombi. Lasje bodo potem tembolj košati. —

— Kako se godi teti? —

— Hvala, dobro! Nedavno je bila pri majorjevi ženi in dobila rubelj. —

— Tako?! Rubelj? — Pridržite malo uho! —
— Držim — Glej, da ga ne odrežeš. O, boli! Cukaš me pošteno. —

— Nič hudega! Brez tega pri našem poslu ne gre. A kako se godi Ani Erastovni? —

— Hčerki? Hvala, vesela je. Prejšnji teden se je zaročila s Sejkinom. Zakaj nisi prišel? —

Škarje so nehale škripati. Makar Kuzmič je opustil roke in vpraša ves iz sebe:

— Kdo se je zaročil? —

— Ana! —

— Kako? S kom? —

— S Sejkinom, Prokofijem Petrovim. Njegova teta živi v Zlatoustovski ulici in je dobra ženska. Seveda vsi smo zadovoljni, hvala-bogu. Čez teden dni bo poroka. Pridi! Poveselimo se skupaj! —

— Kako je to mogoče, Erast Ivanič? — govori Makar Kuzmič ves prebledel in začudeno skomiga z rameni. — Kako vendar? To — to ni mogoče! Vedite, da je Ana Erastovna — jaz — vedite, sem gojil čustva do nje, imel sem namen — saj vendar ni mogoče!

— Mogoče, mogoče. Kar izmislila sta si in se zaročila. Dober človek je. —

Makara Kuzmiča so obile mrzle potne srage. Škarje je položil na mizo in si pričel drgniti nos s pestjo.

— Imel sem namen — spregovori z nova Makar Kuzmič. — To ni mogoče, Erast Ivanič! Jaz — jaz sem zaljubljen in sem jo zasnubil. Tudi tetka mi jo je obljubila. Spoštoval sem vas vedno, kakor svoje starše — Strižem vas zastonj. Vedno ste mi bili kaj dolžni in ko je umrl moj oče, ste vzeli divan in 10 rubljev, katerih mi še dosedaj niste vrnili. Ali se spominjate? —

— Seveda, kaj bi se ne spominjal. Dobro se spominjam. Toda, kakšen ženini si ti. Makar? Ti pa — ženini? Nimaš niti denarja, niti zvanja in obrt tvoja ni dosti prida . . .

— Ali je Sejkin bogat? —

— Sejkin je družabnik, delničar. Založil je pol-drugi tisoč. Vidiš, brate, to je nekaj . . . Modruj ali ne modruj, stvar je že gotova. Nazaj ni več mogoče, Makaruška. Poišči si drugo nevesto . . . Svet je velik. No, striži! Kaj vendar stojiš?

Makar Kuzmič molči in stoji nepremično, potem pa vzame robec iz žepa in prične plakati.

— No, kaj pa še! — ga tolaži Erast Ivanič. — Ne bodi no kakor baba! Spravi v red mojo glavo, potem pa že jokaj, ako te je volja. Vzeml škarje! —

Makar Kuzmič vzame škarje, gleda za hip nanje brezsmiselno ter jih položi s tresočimi rokami zopet na mizo.

— Ne morem! — govori. — Sedaj ne morem, nimam moči. O, jaz nesrečnež! In ona je nesrečna! Ljubila sva se, obljubila sva si, toda hudobni ljudje so naju neusmiljeno ločili. Pojdite Erast Ivanič, ne morem vas videti. —

— Pa pridem jutri, Makaruška, da me ostrižeš do konca. —

— Dobro. —

— Pomiri se! Jutri pridem k tebi bolj zgodaj. —

Erast Ivanič ima polovico glave na čisto ostrižene in je podoben na obsojenca. Ni ravno prijetno hoditi s tako glavo okoli, pa kaj hočeš! V ruto si zavije glavo, in vrat ter odide iz brivnice. Makar Kuzmič ostane sam, se vsede in plaka na tihem.

Drugo jutro zgodaj pride zopet Erast Ivanič.

— Kaj želite? — ga vpraša hladno Makar Kuzmič.

— Ostriži me do konca, Mukaruška. Pol glave še ni ostrižene. —

— Prosim, plačajte naprej. Zastonj ne strižem! —

Erast Ivanič je molče zapustil brivnico. Še danes ima na eni strani glave lase daljše, na drugi krajše. Striženje las za denar smatra on za zapravljivost in zato čaka, da mu na ostriženi strani glave zopet zrastejo lasje.

Tako se je zabaval tudi na svatbi.

Dve olimpiadi, in razlika med njima.

Ljubljanska "Delavska Politika" z dne 14. julija prinaša pod naslovom "Dve olimpiadi" članek, v katerem slika razliko med mednarodno delavsko olimpiado na Dunaju in vsesokolsko v Pragi, kateri sta se vršili meseca julija. Glasi se:

Praška sokolska proslava in dunajska mednarodna delavska telovadna manifestacija predstavljata po svojem štilu dva različna idejna svetova, dve nasprotujoči si organizacijski sili. V Pragi so telovadili sokolski športniki, ž njimi vred so nastopali na igrišču oddelki češkoslovaške in jugoslovanske vojske. Prireditelj je bila ogromna, število udeležencev športnikov in občudujočega občinstva naravnost imponantno; v pogledu športne tehnike so se baje dosegli čudeži, toda poleg te omotične revije fizične sile in spretnosti se je občinstvu servirala tudi dokaj hrupna in zgovorna vojaška vaja, pri kateri so nastopili vojaški oddelki v brezhibni vojni opremi z nabitimi puškami, ročnimi granatami v čedni družbi najogromnejših in najmodernejših kanonov in oklopnjakov in ob križanju nestetih letal nad štadijonom, pretvorjenim v pravo pravcato slovansko bojišče, s strelskimi jarki; opazovalnicami — in sanitetnimi bolnicami! Kdor si je izmislil, da spada tudi to poslednje tja, je bil velik modrijan in daleč je videl. S tem je hotel menda nazorno pokazati, kam vodi nove slovanske generacije vojna nacionalistična politična pamet in dalekovidnost . . .

Skoro istočasno so se pa zbrali na Dunaju delavski telovadci iz vsega sveta — tudi iz Češkoslovaške in Jugoslavije — da preštejejo svoje vrste, pokažejo svojo športsko popolnost in disciplino, zlasti pa, da izpričajo svojo socialistično zavest, skupnost in solidarnost. Po številu udeležencev ni ta delavska olimpiada zaostajala za praško. Nasprotno. Socialistična športna internacionala je poslala na Dunaj le del svoje mednarodne športne vojske — ta naša telovadna internacionala šteje nad milijon članov iz vseh krajev sveta: tu so Francozi in Nemci, Angleži in Avstrijci, Italijani in Slovani, za to telovadno internacionalo stoji delavska socialistična internacionala z milijoni in milijoni članov, za njo stoji amsterdamska strokovna organizacija — vsa ta ogromna mednarodna organizirana in disciplinirana sila bi imela povoda dovolj, da na svoji dunajski veliki prireditvi pokaže še z vse drugačnim pompom in hrupom svojo moč, svojo borbenost.

Pa ni bilo na dunajski olimpijadi ne vojaških vaj, ne demonstrativnih nastopov v vseh smereh sveta, niti kanonov, niti odklopnjakov — niti ročnih granat, niti vojaških sanitetnih bolnic . . .

Ogromna je razlika med dunajsko in praško prire-

ditvijo. Dva svetova sta to, dve sili: ena obrnjena s svetlim licem in krepkim vzletom v svetlo, srečno bodočnost, druga zamrknjena z vso svojo mračno silo v mračno preteklost.

Paralela med dunajsko in praško prireditvijo je pregovorna in preočita: tu sile preteklosti, sovraštva, vojne; tam sveže sile bodočnosti, ljubezni, sprave, napredka v smeri socialne in nacionalne pravičnosti. Tu sile oboroženega imperialističnega in izkoriščajočega kapitalizma, tam sile mednarodnega, združenega vstvarjajočega proletarijata.

Zmagati morajo sile bodočnosti, zmagati morajo tiste disciplinirane delavske čete, ki so na Dunaju strumno defilirale 5 ur mimo združenih rdečih praporov vsega sveta, mimo praporov miru in dela.

Belgijska delavska stranka.

Belgijska delavska (socialistična) stranka je imela svoj letni kongres meseca junija. Poleg delegatov belgijske stranke so se kongresa udeležili zastopniki vseh večjih socialističnih delavskih strank v Evropi, zastopniki strokovnih organizacij in zastopnik socialistične delavske internacionale.

Belgijska delavska stranka ima 598.833 članov, kar je nekaj tisoč manj kot prošlo leto. Njen tajnik Van Roosbroeck je v svojem poročilu pojasnil, da je temu nazadovanju kriva brezposelnost in finančna kriza, v kateri se dežela nahaja, ne pa kake hibe v stranki sami. Kakor hitro se razmere izboljšajo, bo število članstva zopet naraslo.

Kongres je dal vladi razumeti, da je stranka pripravljena storiti vse da se dvigne blagostanje, nikakor pa ne bo dovolila, da bi reakcija in kapitalizem izkoristila sedanje krize v škodo delavskemu ljudstvu. Rajše kot da bi kaj takega dopustila, bi se poslužila v skrajnem slučaju tudi sile. Belgijska stranka ima namreč močne organizirane enote, vojaško izvežbane, ki bi se v slučaju potrebe postavile v bran za delavska prava s silo. Belgijska stranka je smatrana za eno najkonservativnejših v internacionali; sile ne propagira, in ruske metode odločno odklanja. Ne pravi pa: "Če me udariš na desno lice, daj me še na levo." Pač pa pravi: "Če me udariš, te udarim nazaj, in to s tako silo, da jo boš pomnil. Mi hočemo miren razvoj, ako mogoče. In mogoč je, ako vi, ki hočete živeti na stroške ljudstva, ne boste delali neumnosti in ovirali našega razvoja."

Passaiška stavka in metode gospodarjev.

Stavke tekstilnih delavcev v Passaicu teče trideseti teden. 16.000 delavcev se bori za izboljšanje življenjskega stanja, ki ni v nobeni veliki industriji tako mizerno kakor v tekstilni.

Kompanije se poslužujejo proti stavkarjem metod, ki so običajne v vsakem takem boju. Pri A. Weisbordu so policaji našli nož (krivec) s tri palce dolgo klino. Čemu naj mu bo tak nož, če ne misli nikogar zaklati? Weisbord pravi, da mu je bil nož podtaknjen. Sodnik ga je izpustil proti \$25 poročtu. V gl. stanu stavkarjev so oblastni organi "našli" revolucionarna

pisma komunistične pionirske lige ter puntarske letake, ki so jih spisali komunisti. Stavkovno vodstvo pravi, da so oblastniki to podtaknili, da diskreditirajo stavko.

Razni vplivni ljubitelji pravičnosti poskušajo priversti stavko v Passaicu do uspešnega zaključka, in v ta namen prigovarjajo obema faktorjema, naj pristaneta v posredovanje. Eden posredovalcev naj bi bil senator Borah; passaiški stavkarji naj se pridružijo A.F. of L.; sedanji glavni voditelj Albert Weisbord naj odstopi (ta je to pripravljen storiti kakor hitro bo videl, da je on ovira poravnavi); senator Borah je že konferiral s predsednikom A.F. of L. Greenom, in vsi delavstvu naklonjeni faktorji poskušajo napraviti na kompanije pritisk, da naj ne tirajo boja do skrajnosti. V Chicagu se je organiziral poseben odbor pod imenom Chicago Conference for Relief of Passaic Strikers. Naslov odbora je, 328 W. Van Buren St. V četrtek 12. avgusta bo imel svoje drugo zborovanje, na katero so vabljeni vse delavske organizacije. Vršni se v Machinist Hall, 113 S. Ashland Blvd.

"A. S." se spreminja v boljšeški list.

Ako ne verjamete, pogledjte v izdajo "Am. Slovenca" z dne 5. avgusta v uredniški članek pod naslovom "Kdo je deležen preveč prosperitete", ki se pričinja s sledečim stavkom:

"Meščansko časopisje, ki piše vedno v prilog kapitalistov, je te dni pisalo o sijajni prosperiteti, ki jo uživa ameriški narod . . ."

Časi se menjajo. Pred tridesetimi leti je isti list pisal v sledečem smislu teden za tednom:

"Socialisti se bore proti veri in bogatašem, da razderejo sedanjo družbo in si razdele bogastva drugih. Kdor se s socialisti pajdaši, ali zagovarja njihove nauke, smrtno greši, in ne dobi odvzeze, ako ne obljubi, da se poboljša. Bogataši so bili in bodo. Od kar je Bog izgnal prvi par iz raja, je na svetu tako, da imamo reveže in bogatine. Ali pravični Bog je tako poskrbel, da ima vsakdo ki je priden dovolj kruha. Če pa se včasih primeri da pride v hišo nesreča, ali da jo obišče glad, tedaj je to tudi božja volja. Kajti pravični Bog skuša svoje. In če vidi, da se njegov sin ne upira njegovi volji, da udano trpi poslano nadlogo, bo imel po smrti toliko večje za služenje."

Po tridesetih letih se je frančiškanski klerikalni glasnik spremenil v protikapitalistično glasilo. Od kar ga imajo v rokah frančiškani, agitira samo za delavske kandidate (l. 1924 za Coolidge, Dawesa in Davisa, letos pa za McKinleyja, Crowa, Smitha in druge "radikalne" delavske kandidate, ako plačajo stotak, dva ali tri za vsako oglaševalno objavo.

Tako, in nič drugače, se pobija kapitalizem. Frančiškani celo Gajška "bitajo".

"BEG IZ TEME" je knjiga ki je izšla v založbi "Proletarca". Obsega nad tri sto strani, in vsebuje dela ruskih pisateljev Andrejeva, Gorkega, Čehova, Arcibaševa in Turgenjeva. Stane vezana v platno \$1.75, mehko vezana \$1.25. Naročite več izvodov skupaj.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

NOV KLUB J. S. Z. V GREENSBORO, PA.

HERMINIE, PA. — V nedeljo 1. avgusta se je v okrožju Greensboro, Greene County (deloma v Fayette Co.), ustanovil socialistični klub JSZ. Ustanovni sestanek se je vršil pri sobratu Kastelcu po seji društva SNPJ. Tega sestanka sem se na povabilo sod. Zupančiča iz Greensboro udeležil tudi jaz, ker sem si štel v dolžnost pomagati njihovi akciji.

V novi klub je pristopilo deset članov. Največ zaslug za ustanovitev kluba imata sodruga Zupančič in Maslo. Poznam tudi brate Ulete, ki so soglašali s to akcijo. Posebno sta se mi dopadla zakonca Rodica. V pogovoru z njima sem spoznal, da razumeta kaj je razredni boj, da se lahko pogovarjata mirno in stvarno tudi ako v kaki stvari ne soglašajo vsi. Zelo dobra družba sodrugov in sodruginj. Dasi je American Appeal že precej razširjen, sem tudi ob tej priliki dobil štiri naročnine. Nekateri imajo odrasle otroke in zato je angleški socialistični list zelo priporočljiv.

Na sestanku je vladalo splošno mnenje, da je začetek dober in da bo klub rasel v članstvu in aktivnostih. Pravili so mi, da so v tej okolici že tri društva SNPJ. Društvo v Masontownu šteje 70 članov. Polje za socialistično delo je torej tudi v tem kraju obširno.

Uspeha, ki se je dosegel, sem zelo vesel, akotudi sem imel smolo z "lizo", kajti prevoziti je bilo treba v oba kraja 130 milj. Isti dan se bi imel udeležiti konference JSZ. na Library, pa je prišel par dni poprej sodrug Zupančič osebno k meni in pojasnil, da bi prišel na sestanek za ustanovitev kluba s. Terčelj, da pa ne more, ker se kot tajnik Konference udeleži dne 1. avgusta njenega zborovanja na Library, in zato se obračajo name. Kako bi mogel odreči, če človek vidi, da se sodrugi trudijo, da prihajajo iskati kooperacijo tudi če treba sto milj daleč, samo da je uspeh. Šel sem z veseljem. Ljudem, ki hočejo socializem, je lahko govoriti. Težje je z onimi, ki socializma ne poznajo, pa ga sovražijo zato ker ga ne poznajo. Naši nasprotniki so jih namreč zavedli. In mi hočemo vse v svoje vrste.

Le tako naprej, sodrug Zupančič in drugi, in uspeh je vam zagotovljen.

Anton Zornik.

PIKNIK KLUBA J. S. Z. V BARBERTONU BO DNE 15. AVGUSTA.

BARBERTON, O. — Poletje je sezona izletov, ali kakor jim pravimo, piknikov. V nedeljo dne 15. avgusta ga priredi klub št. 232 na Dubovskijevi farmi. Nič ne pretiravamo, ako vas že tu zagotovimo, da bo to ena najprijetnejših zabav. Dubovskijeva, farma, oziroma njegov gozd v katerem se pikniki vrše, je vam znan. Tistim ki ni, pa naj služi sledeči kažipot. Pojdite po North 4th Street do konca, potem hodite nekaj časa v desno smer in nato na levo do gozda. Prostor je lahko najti. Za natančnejša navodila lahko vprašate na naslovu podpisanega, 1218 Fourth St.

Naš piknik se od drugih razlikuje v tem, da bo to piknik socialistične organizacije in da pri takih prilikah ne pozabimo, da smo delavci in da je naša

naloga boriti se za delavske interese. Pri vsem tem bo seveda veliko zabave za vse in vsakega. Na sporedu igre in tekme. Odbor bo skrbel, da boste vsi dobro postreženi. Zakaj, kaj in kdo bo dobil nagrade, boste izvedeli na pikniku.

Na svidenje v nedeljo 15. avgusta.

John Jankovich.

POTREBUJEMO VEČ TAKIH PRIREDB KAKOR JE BILA V NEDELJO 8. AVGUSTA V SHEBOYGANU, WIS.

Kolikšne vrednosti je skupno delo klubov JSZ. enega okrožja, je pokazala priredba sheboyganskega in milwauškega kluba JSZ. ter soc. pevskega zbora "Naprej" iz Milwaukeeja, ki se je vršila v nedeljo 8. avgusta.

Kolikor je piscu znano, je bila to prva skupna prireditve našega delavstva v Wisconsinu, in reči moramo, da je bila uspeh, kakršnega nismo pričakovali.

Sheboyganski sodrugi so delali že dopoldne in dan pred priredbo na izletnem prostoru Geo. Pirca na Calumet Drive. G. Pirc ima za piknike zelo lep vrt, na katerem so ne samo drevesa in pod njimi mize ter trata, ampak tudi krasni cvetlični nasadi. Ima lepo dvorano, in veselice se lahko vrše v dvorani ali na vrtu, ali pa na obeh prostorih. Za ta piknik so sheboyganski sodrugi priredili oder na vrtu in ga primerne okrasili z zelenjem in zastavicami. Godba je igrala največ v dvorani, kjer je bila plesna zabava. Oder na vrtu je služil zboru "Naprej" za pevske nastope, deklamatorjem in govornikom ter v par točkah godbi.

Prva skupina izletnikov je prišla iz milwauške naselbine s posebno karo. Ustavili so se najpreje v Jos. Fludernikovi dvorani, kjer je bilo zanjo pripravljeno kosilo. Še več milwauških rojakov pa je prišlo pozneje z avtomobili. Izgledalo je, da tvorijo milwauške skupine blizu polovico udeležencev piknika.

Program, ki se je pričel okrog 3. popoldne, je otvoril sod. J. Zupančič z nagovorom, v katerem je pojasnil kdo sodeluje, in namen priredbe. Apeliral je na delavstvo, da sodeluje pri skupnih akcijah, s katerimi širimo svoje ideje in se spoznavamo drug z drugim.

Zbor "Naprej" je v treh nastopih zapel šest pesmi. Po številu pevcev zbor "Naprej" ni velik, a ima izvežbane glasove in dobre pevce. S svojim sodelovanjem je priredbi učinkovito pomagal in mu gre vse priznanje.

Deklamacije so bile dobro izbrane, in kar je važno, bile so izvajane tako kakor morajo biti. Prva je deklamirala mala hčerka sodruga Sepiča Tone Seliškarjevo "Pravico" (Družinski Koledar 1924). Nobene-ga šepetalca ji ni bilo treba, nikogar, ki bi jo bodril. Mrs. F. Milostnik, soproga sodruga Leo Milostnika, je deklamirala "Glas delavca". Težak nastop se ji je popolnoma posrečil. Mrs. Milostnik ni novinka na odru. Prištevata se je med najizbornejše naše igralske moči v Sheboyganu.

Sodrug F. Sepich je deklamiral "Himno marksističnih grenadirjev" (Karlo Kocjančič, majska štev. "Proletarca" l. 1925). Izvajal jo je s takim govorniškim zanosom, da je napravil na udeležence najboljši

vtis. "Dobre moči imajo naši ljudje v Sheboyganu," je pripomnil poleg mene stoječi milwaški rojak.

Spored je vključeval tudi dva govora. S. Frank Zaitz iz Chicaga je slikal v svojem govoru kako so nevedne množice pripravljene slediti ljudem, ki imajo visoke cerkvene in knežje titulacije, in kako iste nevedne mase odbijajo od sebe mislece in zagovornike, kateri se bore za njene interese v znamenju luči, pravice in vede. Dotaknil se je sedanjega boja katoliške cerkve v Mehiki in vzrokov, radi katerih so mednarodni bankirji in trustjanske kombinacije pognale cerkev v borbo proti interesom mehiškega ljudstva.

Z ozirom na klerikalno zavajanje je dejal, da je duhovnike nemogoče dobiti propagirati njihove od znanosti že davno zavržene dogme na ljudske shode, pač pa govore v cerkvi, kjer ugovor ni dovoljen, in kjer je cerkev v teku stoletij ustvarila tradicijo, da je vse kar se v cerkvi tajinstveno sveto, in zato je tudi vse kar se v nji pred altarjem in na prižnici dogaja, resnično. Sheboyganskega župnika v svojem govoru ni prezrl. Dejtal je, da bi ga zelo veselilo nastopiti z njim na istem odru pred istim občinstvom, da bi verniki ki sledijo svojemu župniku videli, kako nekrščansko deluje njihov duhovni pastir in kako daleč je rimski papizem s svojim kraljevskim pompom oddaljen od Kristovega krščanstva. Naglašal je važnost prosvetnega dela v naših naselbinah, katere so radi ozkogrudnosti, ki je lastnost našega povprečnega človeka, v širši javnosti prizadetih mest večinoma zelo malo vpoštevane, dasi bi bile lahko vpliven faktor. Več zanimanja za prosveto, več inteligentne družabnosti, več kulturnega dela, vse to v okvirju naših organizacij, pa bodo naše naselbine še bolj osvobodjene klerikalnega vpliva in v javnosti naše delavsko ljudstvo vpoštevano po zaslužju. Govoril je okrog uro časa.

Sodrug Herman O. Kent, socialistični kandidat za wisconsinskega guvernerja, je bil zadržan in vsled tega je dospel na izletni prostor že ko je bil program zaključen. S. Zupančič je naznanil njegov prihod, ljudje so se strnili okrog odra na vrtu, in sodrug Kent je tako vzlic zakasnitvi imel priliko, da se predstavi volilcem. Da je država Wisconsin prva v Uniji kar

se tiče zakonov socialnega značaja, je zasluga socialistov, je dejal Kent. Nato je navedel za primero zakon o penziji za matere in slikal intrige, s katerimi so hoteli nasprotniki diskreditirati to postavbo ter jo izriniti proti tujerodnim materam, katere še niso državljanke. Ko je končal, so sodrugi razdelili platformo socialistične stranke države Wisconsin, in s tem je bil govorniški in koncertni del programa zaključen.

Vrtovi niso najboljši prostor za govore in petje, ker je nemogoče, da bi vladal na njih tak mir, kakor v dvoranah. Vzlic temu je bil šum, kolikor ga je tu pa tam bilo, ob priliki te priredbe majhen, oziroma veliko manjši kakor je običaj na takih priredbah.

Socialističnemu klubu št. 235 JSZ. v Sheboyganu gre priznanje, da je bila postrežba dobra, in da je poskrbel za razne zabavne naprave, kot n. pr. šaljiva pošta, ki je bila ves čas zaposljena. Ali zaposljeni so bili tudi člani in članice omenjenega kluba, kajti take priredbe zahtevajo veliko dela. Upam, da to ni bila zadnja veselica te vrste, in da se snidemo še večkrat v še večjem številu pod okriljem naših klubov in pevskega zbora "Naprej". — *Prisotnik.*

V DOPOLNILO SLIKE O ŠKOFOVSKI SLAVNOSTI V PUEBLU.

PUEBLO, COLO. — "Kako se ti je dopadel cirkus?" me je vprašal znanec. Nisem se takoj spomnil, pa sem odvrnil: "Kateri cirkus?"

Smejal se je, ko je pojasnil: "I no, naš pueblski cirkus."

"Nekaj malega sem o njemu v Proletarca že pisal."

Tedaj se je znanec razjezil: Tak cirkus zasluži, da se ga opiše, in sicer pošteno opiše." Meni zaupa, je dejal, in obljubil sem, da bom poslal k prejšnjemu dopolnilni dopis. Ta bo daljši, ker vidim, da s prvim nisem ustregel. Torej če se vam poljubi, berite.

Škofovska dneva v Pueblu sta bila 10. in 11. julij. Prišli so ljubljanski knezoškof, njegov tajnik Opeka, ameriški "Reverendi" newburški Oman, jolietski Butala itd. Rev. Butala je nazval našo naselbino "zapadni Rim"; naši obrazi so zažareli nad tolikim priznanjem. Pueblo, — zapadni slovenski Rim! Kdo izmed pueblskih naprednjakov ni ponosen! (V pojasnilo: v Pueblu ni nazadnjakov, ampak samo naprednjaki.)

O škofovem potovanju po gorah okrog Denverja sem že pisal. V Denverju mu je slovenska fara preskrbela precej čedne ceremonije, a ne tolikšne kot naša, ker ni tako "dobro stoječa". Bil je tudi v Canon City in drugih krajih. Ampak njegova glavna slavnost se je vršila v Pueblu.

Kot sem že pisal, so ga šli naši rojaki čakati s svojimi "lizami" precej daleč ven iz mesta. Škofa je vozil nazaj grede neki biznisman rodod Dalmatinec; ta čast ga je menda doletela zato, ker ima najboljšo karo, pravi limozin, medtem ko imajo naši rojaki bolj plebejske. Ostali štab sta vozila dva Ličana in eden Kranjec, tako da so se peblski Slovenci zelo dobro postavili. V svoji "skromnosti" so oddali glavne prevoznike vloge drugim.

Naslednji dan se je organizirala "velika procesija" iz Jožefove dvorane v cerkev. To ti je bila "pisana" mešanica: pobožni, malo pobožni, samo o božiču in velikinoči pobožni, "morda pa je kaj na onem svetu", mlačni, "čisti" in te sorte ljudje so bili v procesiji. Kajpada, vmes bandera, bela oblačila, zlikane obleke.

Društvo Orel SNPJ. je imelo tisti čas sejo. Pravili

Anton Žagar na agitaciji v Pennsylvaniji.

Sodrug Anton Žagar, upravnik "Proletarca", se nahaja sedaj v Pennsylvaniji na agitaciji za "Proletarca" in J.S.Z. V kolikor mu bo dopuščal čas, obišče tudi naselbine v Ohiju.

Upraviške posle bo za časa odsotnosti s. Žagarja opravljal C. Pogorelec. Da bo agitacija čim uspešnejša, je potrebno, da sodrugi in somišljeniki naklonijo sodrugu Žagarju vso mogočo kooperacijo.

Sodrug Žagar obišče po možnosti vse slovenske naselbine v Penni. Njegova misija v prvi vrsti je, povečati število naročnikov "Proletarca", kajti čimbolj bo "Proletarec" razširjen, toliko bolj se bo jačala J.S.Z.

so mi, da so člani bili zelo dobro zastopani v procesiji, kot se spodobi za napredek. Iz nekega pogovora sem izvedel, da je bil en član vsaj toliko prijazen da je prisopihal na sejo malo pred zaključkom ter prosil navzoče naj mu oprostijo ker je pozen, kajti udeležil se je procesije in ni mogel priti. Pojasnil je, da je bila to njegova dolžnost, ker je nele Orlov član ampak tudi tajnik nekega drugega društva, pri katerem ima tudi dolžnosti. Pepe s pipcem mu je takoj pojasnil, da ni treba opravičbe, kajti naša (SNPJ.) pravila dajejo vsakemu svobodo in vsakdo gre kamor hoče.

Ni je naselbine, kjer bi svobodo tako liberalno tolmačili kakor tukaj. Ako bi gl. odbor SNPJ. bil tako svobodoljubeč kakor je naš Pepe, bi ga prav gotovo ne poslali tako naglo nazaj. Poglejte, komunisti v Rusiji demonstrirajo proti cerkvenjstvu, vrše ogromno propagando proti zavajalskim popom, tukaj pa pride Pepe in poduči Cirilovega sledbenika: "Kaj se boš opravičeval, saj je dobro!" In da vam povem po pravici, Pepe je vedel kaj govori. Ker se nekaj piše, da so bile v procesiji zastave vseh društev, naj omenim, da Orlove ni bilo zraven.

Srednjeveška ceremonija se je vršila v cerkvi na Grovu. Nisem bil notri, a izvedel sem vse, ker so ljudje nekaj dni govorili samo o tem. Nekateri lakaji so bili v škričarskih oblačilih, med njimi Ivan Butković, predsednik zadnje konvencije Hrvatske bratske zajednice v Clevelandu. Kakih šest jih je bilo v "elegantnih" vojaških oblačilih; to so naše gore oficirji; stali so pred altarjem z dvignjenimi sabljami, ki so se lesketale v blesku luči. Čemu je treba pri Sv. Rešnjem Telesu sablje, mi ne gre v glavo. To svojo zabitost sem nekomu potožil, pa je robato dejal: "Ako te bi štoknil s sabljo v glavo, pa bi vedel čemu." Ali jaz tudi s tem pojasnilom nisem zadovoljen. Pri povzdigovanju so ti "brambovci" križali s sabljami, da je stvar izgledala bolj "slovesno". Trije "cerkveni možje" so imeli posel s kuverticami. Razdajali so prazne in pobirali polne.

Popoldne se je s ceremonijami nadaljevalo na Eilerjevem vrtu, to je tam, kjer je "naša nova šola". Visoka duhovska gospoda in nekateri lajki so se zbrali na "ganku" bivše pisarne, ki jim je služil za balkon. Pred tem balkonom so postavili nekaj klopi, na katerih je sedel večinoma naš nežni spol. Pa je bil res nežen, in šele ob tej priliki sem razumel, zakaj Matija plehar tako hvali naše deve. Bile so spredaj skoro same mlade in zale, v kratkih krilcah, v zgovornih nogavicah, rdečelične, frizure skrbno urejene. Z balkona, kjer so sedeli vsi prečastiti, je bilo lepo gledati na to pisano družbo zdravih, življenja polnih mladih deklet. In nič se ne lažem, ako rečem, da so gledali neutrudljivo naravnost v ta dekleta. Ker je bila sveta slavnost, ni nihče mislil na greh in tudi škofove rdeče brošure se ni nihče spomnil.

Bolj zadaj za sedeži so stali moški in ženske, prav zadaj pa mlačni, nekaj "čistih", tu pa tam nazaj, v sredi in celo spredaj je pa odseval kak skrajno napreden naprednjak. Pestra slika! Nekateri mlačni katoliki so odšli ta dva dneva, posebno v nedeljo, ven iz mesta, prvič zato da jim ne bi nihče mogel očitati mlačnosti, kajti šli so po "opravih", drugič da jim ni bilo treba kaj prispevati, in tretjič, da bodo lahko rekli naprednjakom: Glejte, kakšni ste! Vi ste šli, nam ki pravite da smo nazadnjaki, pa nismo šli, in zato sedaj lahko rečemo, da smo mi vsi naprednjaki."

Vlogo "chairmana" je imel Rev. Ciril Zupan. Ljud-

stvo so na balkonu zastopali poleg Rev. Zupana knezoškof Bonaventura, biznisman Andrej Petrus, Dalmatinec, ki je vozil škofa, Ivan Butković, ki je delal za napredek na konvenciji HBZ., drugače po poklicu trgovec in hrvatski narodnjak ter katolik, John Germ, trgovec in poročevalec klerikalnih listov, John Goršič, grocerist, Math Kočevar, advokat, Peter Čulig, javni notar, Ed. Mensinger, javni notar, Peter Elič, grocerist, Math Jerman s "Prešernom", predsedniki ter tajniki društev, duhovni gospodje itd. Vsi so imeli na prsih rdeče cvetke, razum Rev. Cirila, ki je imel ves čas cigaro v ustih.

Najprvo je Ciril pozval prevzvišenega ter njegov štab, da jih predstavi gledalcem. Potem je velel "Prešernu" peti ameriško himno, kakor dogovorjeno. In zgodilo se je tako. Potem so zapeli eno slovensko narodno. Do tega časa so bili odkriti menda vsi moški ko pa je "Prešeren" odpel, so se nekateri zadaj pokrili in ostali pokriti do konca.

Ciril je najprvo pozval hčerko trgovca, kateri je vozil škofa. Nagovorila je vladiko v dalmatinski slovenščini in mu izročila šopek cvetic. Bonaventura se ji je zahvalil, nakar je "Prešeren" zopet zapel. Nato je bila pozvana Čuligova hčerka ki je pozdravila oba škofa in jima izročila šopek. (En škof je bil peto kolo.) Kakor oče prve, je tudi Čulig Hrvat. Tu smo namreč Slovenci in Hrvatje bratje, če ne vedno, pa vsaj tedaj kadar nas obišče škof. "Prešeren" je zopet zapel. Za njim je prišel na vrsto deček Kolbezen. Tudi ta je pozdravil duhovnike iz izročil šopek Rev. Omanu. Ciril se je nato spomnil John Grma in mu naročil, da naj kaj pove. Grm se je na govor pripravil. Kakor se je naučil, tako je govoril. Hvalil je vrline škofa Jegliča, kako se je vedno boril za pravice Slovencev še pod bivšo Avstrijo in tako naprej. Potem se je spomnil še nekaj in dejal, da imamo pueblski Slovenci sedaj priliko da se poklonimo milostljivemu knezoškofu in se mu zahvalimo za vse dobrote, katere smo prejeli še ko smo bili majhni, ko nas je birmal . . .

Potem je prišel na vrsto Ivan Butković, ki sem vam ga že predstavil. Ciril ga je predstavil v sledečem smislu: Sedaj bo govoril eden najboljših članov naše fare, Ivan Butković. Tolmačil je, da je Butković Hrvat, da pa zna malo tudi slovensko, kajti v Pueblu je tako, da se Hrvatje poslovenijo in Slovenci pohrvatijo. Butković je govoril nekaj časa mirno, potem pa se je "razpalil" (naučil se je na konvenciji NHZ.) in grmel za sveto vero kar se je dalo. Sukal se je največ okrog pueblskega in jolitskega vodilnega društva K. S. K. J., katera tekmujeta za prvenstvo, oziroma za zlatno kladivo.

Obrnil se je proti jolitskemu Rev. Butalu in dejal: "... Pogledajte onoga tamo! Taj Reverend je član društva, koje je moralo izručiti zlatno kladivo nama, i mi ćemo ga obdržati! Mi ga ne damo iz ruka za nikakvu cijenu."

Potem se je spomnil škofa in dejal: "Vidite, kako je milostljivi knez i škof došao u daljnu Ameriku vidjeti svoje otroke. Milostljivi knez i škof, ponesite vi naše pozdrave u našu rodno grudo. Mi ćemo na vas uvijek misliti. Naša srca budu putovala z vami preko oceana . . ."

Ciril je pozval jolitskega duhovnega sobrata, da naj on kaj pove. Ta je bolj slabo povedal. Dejaj je, da prihaja iz jolitskega Rima, kakor nazivajo Joliet nekateri, in da stoji na stališču, da na zapadu je pa Pueblo slovenski Rim. Razloček med jolitskim in pu-

ebelskim Rimom je le, "da se v Jolietu zmeraj kregamo, tu na zapadu pa ne vidim tega." (Kako boš videl, blagi gospod. Pridi in med nami ostani, pa boš videl.)

Alo, Ciril predstavlja advokata Kočevarja, "da nam bo še on kaj povedal". Ta advokat je ravno tako slab govornik kakor jolietški gospod. Začel je angleško. Pravil je o svoji materi, h koncu se je zahvalil in se poklonil škofu po slovensko.

Na vrsti je kanonik Opeka. V kratkem času kar je med ameriškimi Slovenci, se je naučil govoriti že malo angleško, se je pohvalil; če pa to ni angleško, tedaj se je navadil vsaj Amerikance oponašati. Smisel govora škofovega tajnika je bil sledeči: Vi, poslušalci, dajte svoje bojse v takšne šole, da bodo ostali verni veri, da bodo vzljubili duhovski stan in se mu mnogi izmed njih tudi posvetili. Dragi bojsi, kadar postanete duhovniki, boste širili Kristov nauk; narod bo zidal cerkve, katoliška misel bo zakraljevala in Bog vas bo vesel. Šele potem, dragi bojsi, boste enaki našim bojsem v domovini vaših staršev. V Ameriki ne skrbite dovolj za svoje duhovnike in cerkve. Skrbite več . . . "

Oman je sedaj na vrsti. Zastopa predsednika K. S. K. J. Pripoveduje, da je bil nedavno v Ljubljani in v Rimu. In Ljubljana je lepša kot Rim. Se ne strinja, da se bi slovenske naselbine v Ameriki primerjalo kakšnemu Rimu. Dejal je, da so vsi govorniki pred njim naglašali, da so vsi tukaj navzoči vneti katoliki, toda to ni res. Tam zadaj je videl nekaj sumljivih možakov, ki so bili ves čas pokriti in se pogovarjali. Par izmed njih so izgledali pravi farmarji. V starem kraju bi jim Oman rekel: kmet! Pustimo Omana za nekaj časa in stopimo zadaj med možake. "Od kod ste vi?" je en možak vprašal drugega možaka. "Sto mil od tukaj, s farme." — "Daleč si prišel škofa gledat." — "O, imam tudi druge opravke." — "Pa se vsaj odkrij, da boš izgledal kakor drugi." — "Kaj se bi odkrival, saj je škof tudi pokrit. Poglej njegovo kapico." — "Je že prav, ampak on je škof. Kaj si pa ti?" — "Nič, farmar, dacol."

Poslušajmo še malo Omana: "Vem, da so med vami odpadniki od vere ter spadajo k raznim takozvanim "naprednjakom". Toda kaj imajo oni? Poglejte nas! Pred 15 leti se nismo smeli prikazati na plan, toda danes . . . ! Poglejte, dragi moji, našo slavno Kranjsko Slovensko Katoliško Jednoto! Pred par leti je štela 20,000 članov; danes jih šteje 30,000! Deset tisoč več! Velikanski napredek! — Kaj imajo pokazati naši nasprotniki? Sploh nič. Tudi napredovalci ne bodo več. Mi gremo na vrhunec!"

Zadnji je govoril škof. Pripovedoval je, kako obiskuje grobove slovenskih misijonarjev in duhovnikov pionirjev, in da je bil tudi na Baragovem grobu. Rotil je verne, naj bodo udani duhovnikom in da naj jim bodo hvaležni. Nato pa: Podpirajte svoje katoliške šole! Podpirajte cerkve, skrbite za duhovnike. Spoštujte svojega župnika Cirila, ki zna tako lepo gospodariti — tak lep vrt, taka lepa šola, taka lepa cerkev. . . Zapomnite si, da brez katoliške veroizpovedi ne pridete nikoli v nebesa. Katoliška cerkev torej je edina, ki ima ključ v večni nebeški raj. Potem se je zagledal v naše dame in deve, pričel kazati z roko sedaj na eno, sedaj na drugo, in je pravil, kako ima tam ona lep klobuk, ona tam lepo obleko, vse pa čista srca, skoro kot angelčki, bi jaz dodal. Ciril je bil vesel, da se pueblske faranke in farani tako dopadejo škofu. "Kdor še želi videti milostljivega, ima sedaj še priložnost," jim je dejal. Škof je stopil dol, nakar so se

ženske strnile okrog njega in mu poljubljale roko, ali prstan na nji. Tudi moški so se drenjali, pa niso prišli na vrsto.

Ciril je ves čas kadil cigaro.

Zastopniki naroda in cerkve so se posedli v avtomobile in se odpeljali proti Grovu. Od tam so se razpršili. Škofova kompanija je šla še nekaj dni v hribe, in potem vsaki v svoj kraj. Napredna pueblska naselbina se je zavila po tolikem slavlju v dolgočasje; vneti med najvnetejšimi so še dolgo potem gledali na balkon pred nekdanjo pisarno na Eilerjevem vrtu. V pogovorih pa se še vedno spominjamo velikih svečanosti. "Pueblo, slovenski zapadni Rim!"

V Pueblu ni socialistične organizacije J. S. Z. "Proletarec" ni razširjen. Razni Pepeti, Šumine in brivci so spremenili v puščavo še tisto malo oazo napredka, ki smo jo imeli. Sedaj je le Grov, šola, Ciril in Grm. Jako lepo se postavimo.

Oprostite, da sem opisal to slavnost tako obširno. Nisem mislil, in videli ste, da sem jo v prejšnjem dopisu opisal čisto na kratko. Tisti pa, ki bi radi oživeli našo oazo, so mi rekli: Opiši nas. In prišel je še znanec, ki ga omenjam v uvodu, in rekel: Piši obširno! Ti znaš! — *Old Timer.*

O IZLETU WAUKEGANSKEGA KLUBA J. S. Z.

WAUKEGAN, ILL. — Klub št. 45 JSZ. je priredil prošlo nedeljo izlet na farmo sodruga Louis Kužnika blizu Grays Lake, in ko smo se razšli, je bil vsakdo zadovoljen ker je prišel, in vsakdo je želel, da bi bilo več takih izletov. Prišli so poleg članov in članic kluba št. 45 tudi klubovi prijatelji iz Waukegana-No. Chicaga, pa tudi iz Chicaga smo dobili precej številno družbo sodrugov in somišljenikov.

Naš program je bil ob tej priliki vseskozi zabavnega značaja, kajti ta izlet je bil v prvi vrsti namenjen članstvu kluba in prijateljem ter prijateljicam kluba, ki sodelujejo na njegovih prireditvah. Vstopnine ni bilo. Postrežbo je klub oskrbel ne da bi zahteval kakšno odškodnino, toda udeleženci so bili mnenja da to ne gre, kajti socialistična organizacija rabi gmotno sredstva za agitacijo; zbrali so za pokritje izdatkov precej visoko vsoto, da klubova blagajna ne bo oškodovana. Izlet prošlo nedeljo je bil za vse udeležence resnično razvedrilo, v kar je veliko pripomogla tudi prijazna Kužnikova družina. — *L.*

V NEDELJO 29. AVGUSTA NA MOČILNI- KARJEVO FARMO.

CLEVELAND, O. — V nedeljo dne 29. avgusta priredi klub št. 27 izlet (piknik) na Močilnikarjevo farmo. Kažipot je nepotreben, ker vsakdo ve, kje je ta farma. Glavno je, da si zapomnite datum.

Vabimo, da pridejo na ta piknik vsi, katerim je do dobre zabave in se ne branijo prijazne postrežbe. Kajti zabave bo v izobilju in postrežba taka, da ne bo nihče imel povoda kritizirati.

Na svidenje v nedeljo 29. avgusta! — *John Krelbel,* tajnik.

GIRARD, O. — Seje soc. kluba št. 222 J. S. Z. se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7 uri zvečer v Slovenskem Narodnem Domu. Delavci to je vaša organizacija, pridružite se ji! Naš klub ima tudi lepo zbirko knjig. Izposojajte si jih!

TAJNIŠTVO.

BREZ NASLOVA

K. T.

Nevrjetno, ampak je res. Listi so prošli teden poročali, da se tatvine v Vatikanu množe. Dne 1. avgusta so vlomili v blagajno upravnika vatikanskih vrtov ter odnesli 4.700 lir. To je bil že tretji vlom v teku leta. In to na najsvetejšem kraju na svetu. Zares, čudna so pota . . .

"Socialisti tožijo" edini slovenski delavski list. Velik je strah, ki je širil v redki mozek Ziniča in C. Novaka. Postala sta histerična, in vpijeta na vse pretege, da se je njun glas zaslísal v vseh društvih in vsepovsod: Socialisti . . . tožijo . . . edini slovenski . . . delavski list . . . pomagajte . . . da ne . . . propade(mo). Nabrali so do danes nekaj nad sto dolarjev, kar ne pokrije niti izdatkov za letak, kuverte in poštino. Treba bo dobiti še sto dolarjev. Toda računata na par tisoč! Dajte, dobri rojaki, rešite edini slovenski "delavski" list!

Fanatičnemu privržencu Ziniča stvar takole izgleda: Slovenski socialpatrioti imajo nekje kasarno, kjer se zbirajo in vežbajo za navale na edini slovenski "delavski" list. To so strašni ljudje, brez usmiljenja, ki s svojimi sulicami prebodejo vsakogar ki ga dosežejo. Ali edinega slovenskega "delavskega" lista niso dosegli. Boril se je proti njim kakor lev in razkrival korupcijo v SNPJ. Socialpatrioti so v svoji nemoči podivjali in vsi raztogoteni so drli na sodišče. Tam so se zvezali s "sodiščem", da uničijo "edini slovenski 'delavski' list."

In ubogi fanatik, revež na duhu, pošlje falotom, ki niso vredni da bi sedeli pri njegovi mizi, dolar, da pomaga poraziti to strašno zvezo. Na srečo so taki fanatiki že redki. In tudi te kar jih je bo srečala pamet.

Prostituirani urednik "Glasa Svobode" se je lotil uredniškega tona kakršnega se je posluževal pri urejanju "Slovenskega Naroda" v New Yorku. Kdor je že pozabil, naj mu služi v osveženje spomina sledeče: "Slovenski Narod" je izdajal Frank Zotti. V hrvatski javnosti je ime Zotti vse samo častno ne. Pod imenom Zotti so izgubili hrvaški delavci četrtil milijona dolarjev. Bili so jim ukradeni. In ta Zotti je najel "sedanjega" (in bivšega) urednika "G.S.", da je hvalil Franc-Jožefa in Avstrijo. Rekel mu je: Tvoja naloga je pisati za Habsburžane, nemškega kajzerja, turškega sultana in bolgarskega Ferdinanda. V "Slovenskem Narodu" morajo biti zavezniki vsaki dan poraženi. Hvali, ali pa te spodim. In Zvonko je klonil z glavo ter rekel: Bom, kajpada bom! Na vsak način jih bom vsaki dan porazil. A to še ni vse, mu je rekel Zotti. Vidiš, Frank Sakser je moj konkurent. Z denarjem avstrijske propagande se ga lahko iznehim, zato lopni v tem dnevniku po njemu. In Zvonko je lopal v "uredniških" člankih. Ni jih bolj gnusnih "editorialov", kakar so tisti. Zvonko je prevahal vse Sakserjeve postelje, da je zadišal s kom je "starec" spal, in potem je o tem napisal editorial. Ko je šla Amerika v vojno, je "Slovenski Narod" prenehal in Zvonko je bil ob službo. Dobil jo je pri "Glasu Svobode" in nato pri "Ameri-

kanskem Slovincu". Ali je kje narod, ki bi trpel tak "značaj" na uredniškem stolcu kakega vplivnega lista? — No, časi, ko je bil "Glas Svobode" vpliven, so minili l. 1905.

V 40. številu "G.S." je "sedanji" urednik napisal tudi tale bedast *pripisek*: "Socialistična stranka se prav pošteno norčuje iz znane čikaške klike. Iz njene srede si izbira slamnate kandidate tam, kjer natanko ve, da bodo pogoreli. Čikaška klika dovoli to norčevanje, ker ji prinaša med naivnimi tovariši dobiček. Laže in kolekta za svoje umsko jetične trote."

Gre se tu radi Chas. Pogorelca, ki je dobil socialistično nominacijo za kongresnika at large. Lizun, ki nima najmanjšega pojma o socialističnem gibanju, o socialističnem delu in delavskih bojih, pravi temu norčevanje, češ, nominirali so ga v urad katerega ne bo nikoli dobil. Po tej logiki se je socialistična stranka norčevala z vsemi svojimi predsedniškimi kandidati, z vsemi svojimi županskimi kandidati v New Yorku in Chicagu, z neštetimi svojimi kandidati za senatorje in kongresnike, z guvernerskimi in drugimi kandidati, za katere se je v naprej natanko vedelo, "da bodo pogoreli". Kapitalistični pisun mora pisati na ta način. Ni pa potrebno, da bi bil pri tem prostaški na način kakor je kakšen Zvonko Novak, kajti če človek že hoče biti hlapčevski, ni treba, da se bi valjal pred gospodarjem, in tudi ni treba, da se bi v boju z gospodarjevimi nasprotniki posluževal metod, kakršnih se sramujejo tudi — "v kabaretu".

Inženir Dragotin Gustinčič je dobil od Chas. Novaka pismo, v katerem ga prosi, naj napiše v njegov prilog par člankov za "D.S.", ker ga socialistični nasprotniki napadajo in obrekujejo. Dragotin mu je ustregel ter napisal članek, kateremu se predobro pozna, da je naročen in posiljen. Gustinčič svetuje svojemu kolegu, naj nas pozove v enotno fronto. Naša organizacija in njihova najizvolita skupen odbor, ki bo delal za enotnost. Vsi ti lepi nasveti, dragi Dragotin, so tukaj že izrabljeni. Delavci so v teh letih spoznali, da tisti ki o enotni fronti najbolj kriče so v resnici njeni največji nasprotniki. Inženir Dragotin je eden izmed njih. Kar je "D.S." od njega objavila, ni zanimivo. Zanimivo pa bi bilo objaviti privatno korespondenco med Dragotinom in Charletom. Ta bi povedala reči, ki jih skrbno skrivata, pa ne zato, ker se bojita kakšne vlade. So drugi vzroki.

Med vojno je bil Dragotin Gustinčič v Švici, kjer je bilo tedaj precej jugoslovanskih beguncev. Gustinčič je bil takrat še socialist, in kot tak se je z drugimi svojimi tovariši obrnil na ameriške jugoslovanske socialiste (sedaj jim pravi "socialpatriotje") za denarno pomoč. Pisma so bila tukaj prečitana eksekutivam JSZ. in JRZ. Sklep je bil, da so ti begunci ljudje, ki lahko mnogo store v propagandi za federacijo dežel na Balkanu, ki naj se ustanovi na temelju socialistične ustave. Poslana jim je bila vsota dolarjev, in potem še ena. Ali odgovora ni bilo nikoli. Pisma so šla v Švico in vpraševala Gustinčiča, kaj je z njihovimi akcijami, in kako so potrošili poslane vsote. Ali odgovora ni bilo. Kadar bo prihodnjič pisal v "D.S.", naj ne pozabi pojasniti, kako je bil zapravljen denar, ki so ga poslali slovenski "socialpatriotje" v Švico.

Moji vtisi s VI. rednega zbora JSZ.

Piše Nace Žlemberger, Glencoe, O.

(Nadaljevanje.)

Dan po kongresu smo si nekateri ogledali poslopje SNPJ., njeno tiskarno in urade.

L. 1905 sem prišel prvič v Chicago, ko sem se udeležil druge konvencije SNPJ. Tega je sedaj 21 let. Bil sem nekje na Blue Island Ave., kjer je bil tedaj gl. urad SNPJ. Glavni tajnik je bil pokojni Martin Konda. Na mizi je imel debelo knjigo z imeni članov.

"Kedaj bo polna, Martin?" sem vprašal.

"Ako bomo samo imena pisali vanjo, ne bo nikoli polna, ker imamo preveč sovražnikov."

V nadaljnjem pogovoru sva oba soglašala z mnenjem, da bodo pristopili v SNPJ. samo naprednejši med naprednimi; da utegne SNPJ. narasti na šest tisoč članov, ki bodo nele napredni, ampak tudi socialisti.

Premoženje SNPJ. je bilo takrat majhno. Zapopadeno je bilo v mali gotovini, v poslovnih knjigah in listinah. Eden bi vso imovino SNPJ. lahko v naročju odnesel.

Po enaindvajsetih letih je SNPJ. zrasla v največjo slovensko in drugo največjo jugoslovansko podporno organizacijo. Ima svoje poslopje, svoj dnevnik, list za mladino, izdaja knjige, ima svojo tiskarno in njena imovina je cenjena na \$2,500,000. Na drugi konvenciji smo imeli za izplačati eno posmrtnino, a blagajna je bila prazna. Prvi član, ki smo ga izgubili, se je pisal Skarja. Njegovega prvega imena se več ne spominjam. Ubil ga je električni tok v umivalnici (wash house).

Pred dvajsetimi leti je ena oseba z lahkoto opravljala vsa pisarniška dela v glavnem uradu. Sedaj sem jih videl v vseh oddelkih v poslopiju SNPJ., vključivši tiskarno, 26 oseb. Morda nisem prav videl, kajti pred nekaj leti sem izgubil eno oko, ampak zdi se mi, da jih je toliko; če sem se kaj zmotil, se nisem dosti. Šest glavnih odbornikov je zaposlenih v glavnem uradu, ki so vključeni v prejšnjem številu. Dolgo let je bil samo tajnik stalno vposlen. Dela imajo vsi dosti, in napravijo si ga lahko še več. Da ga jim ne zmanjka, skrbi tudi članstvo, in to na razne načine. Vse v poslopiju se mi je dopadlo, samo prostor, kjer je tiskarna, se mi je zdel tesan. Kadar bo postala večja, bo treba spodnje prostore razširiti nji v prilog.

SNPJ. je izplačala precej milijonov na posmrtninah in raznih drugih podporah. Morda je ni jugoslovanske podporne organizacije v Ameriki, ki bi izplačala toliko kot SNPJ., kajti ta je bila prva, ki je centralizirala bolniško podporo. Sedaj, ko smo za tak sistem postali preveliki, ko imajo vse organizacije s centralizirano bolniško podporo težke probleme, bo SNPJ. najbrž zopet prva, ki bo našla praktične izhode.

Zasledoval sem delo in razvoj SNPJ. od začetka do danes. Nisem pozabil, kdo je bil in JE njena GONILNA sila. Kredit gre Jugoslovanski socialistični zvezi, katera ni gradila SNPJ. zato da bi jo izrabljala, ampak zato, da POMAGA delavstvu, in da zgradi podporno organizacijo, ki ne bo samo podporna, ampak DELAVSKA v smislu, kakor socialisti razumemo to besedo. Naši sodrugi so bili prvi pri vsaki akciji za SNPJ. Nikoli se niso ustrašili boja, kadar ga je bilo treba pričeti proti koristolovcem. Odbili so vse sovražne napade,

kar jih je bilo od početka do danes. Tudi v bodoče jih bodo odbili.

Ko smo si ogledali poslopje in urade, se nas je nekaj delegatov odločilo, da gremo pogledati razne čikaške zanimivosti. Naš vodnik je bil s. Frank Alesh. Bil je vroč dan, v dvorani smo sedeli tri dni, pa smo zaželeli kam na zrak in v hlad. Peljal nas je najprvo na Municipalni pomol, ki je dolg eno miljo, in ima razna igrišča, dvorane itd. Po strehi pomola so veliki hodniki, s katerih je lep razgled po Michiganskem jezeru in po Chicagu. Na pomolu smo vzeli parnik in se odpeljali v Lincoln park, kjer smo si ogledali zverinjak, ribnik in druge zanimivosti, katerih ima ta veliki park vse polno. Zelo velik je zverinjak, v katerem niso samo levi, tigri, hijene in druge divje zveri, ampak tudi take, ki so krotke in se ne prištevajo k zverinam. Veliko je tudi opic. Ko smo prišli do kletk v katerih so gorile, je nas ena posebno ogledovala. Usedla se je, si podprla glavo, ter nas gledala. Sod. Česnik je glasno dejal: "Kaj neki gleda in študira?" Louis Britz je preložil svojo pipo iz ene v drugo roko ter počasi odvrnil: "Komunizem študira."

Ribnik, ki zavzema precejšnjo poslopje, je ena novejših stvari v tem parku. Je moderno urejen in v njemu vidite ribe vseh vrst iz vseh krajev sveta. Ogledali smo cvetličnjak, muzej v parku, spomenike, med drugimi posebno Lincolnovega, pred katerim smo se usedli na klopi in se odpočili.

Potem smo se zbrali v uradu "Proletarca", od kjer so skoro vsi zaostali delegatje še tisti večer odpotovali. Večinoma so odšli takoj po zboru. Ta skupina je ostala dan dalj. Jaz pa sem ostal še en dan, ker je moja navada, da če grem na kako zborovanje, pridem prvi in odpotujem zadnji. Ko so drugi odšli na vlak, sem šel na vajo pevskega zbora "Sava", kateri je odsek kluba št. 1. Po vaji sem napravil sledečo sodbo: Pevski zbor Sava bo eden najboljših slovenskih pevskih zborov v Chicagu, ako že ni. Slovenci v Chicagu, tisti namreč ki ste pevci in pevke, oprite se "Save". Dober pevski zbor bo v veselje vam in naselbini. Razun tega je "Sava" delavski pevski zbor, in delavstvo ima priložnost pokazati, da lahko zgradi ravno tako dobre pevske zборе kakor jih imajo buržvazne skupine.

Tako mi je minil prvi dan po zboru. Drugi dan dopoldne se zopet oglasim v uradu "Proletarca". S. Zaitz se mi potoži, da je pretekle dneve in večere težko delal, in da bi rabil nekoliko oddiha. "Greva kam ven, da si še kaj ogledaš," mi je dejal. "Rad," sem odvrnil. Bilo je poldne. Odšla sva iz urada in korakala po Lawndale do postaje nadulične železnice. Ko sva prišla pred vhod, je padlo s proge na vrhu par precejšnjih kosov lesa. Delavci preminjajo prage, pa se kaj odlomi, ali preveč hite ali karžebodi. Padlo je prav blizu naju, in če bi zadelo najine glavi, bi naju peljali najbrž v bolnišnico, ali pa na pokopališče. No, če ne bo hujšega, to bomo že prestali. Ako gre kroglja mimo ušesa, gre pač zelo blizu glave, ampak vendar veliko predaleč, da bi zadela. Nisva več mislila na lesene bombe, pač pa naglo stopila po stopnicah navzgor in se odpeljala, kakor pravijo v Chicagu, v Loop. Loop se imenuje glavni del mesta, v katerem so vsi važnejši uradi, veletrgovine, postaje, pošta, glavna gledališča itd. In pa kafetarije.

(Konec prihodnjč.)

Ali ste naprednjak v besedah, ali v dejanjih?

VŠČIPCI.

O "podružnicah" in "pipcih".

V "pripiskih" clevelandskega "fanta od fare" (ako tukaj sploh živi taka žival) v 61. številu "G. S." je pisano, da je imela clevelandska podružnica čikaških pipcev tajno sejo, na kateri je bilo marsikaj tajnega. Ne vem, katero sejo in katero "podružnico" ima fant v mislih. Prvič, v Clevelandu ni "podružnic" kakršne slika "fant od fare". Tukajšnja postojanka JSZ. nima tajnih sej, pač pa dve javni vsaki mesec, v poletnih mesecih le po eno sejo, ki je tudi javna. Ako se fantu od fare zljubi, in če mu je za resnico, naj se jih udeležuje in posluša razprave. Videl bo, kako se je treba boriti za svobodo in morda bo tudi on postal borec. Vsak delavec, ki zaničuje socializem, zaničuje svoje lastne interese. — *Krebelj.*

H. B. Z. zopet katoliška in narodna.

Hrvatska Bratska Zajednica je prvič po 1. 1921 postala zopet katoliška in narodna. Njen predsednik Gazdić je na shodu hrvatskih "evharistov" v Chicagu dejal, da je HBZ. 99% katoliška in hrvatsko narodna. V pravilih je točka, za katero je glasoval tudi Gazdić, ki določa, da v HBZ. ni mesta za vero in politiko. Tudi duhovniki so glasovali zanjo, in vedeli so, zakaj. Vedeli so, da bo sprejeta, ker je večina članstva sita takozvane "komunistične" politike, katera je pripomogla katoliški in narodni politiki hrvatskih bizniških veljakov na vodstvo Zajednice. Besenić je odšel, in tistih par progresivcev ki so ostali v uradu v našem mestu, se bodo morali "preleviti". To je tudi politika *Pittsburška cekarca.*

Da, tako je prav!

Imeniten shod smo imeli v nedeljo 1. avgusta na Library, mi je pravil udeleženec. Takega bi morali imeti tudi v Pittsburghu! Sodrugi, ki je bil tako zadovoljen z librarskim shodom, se je udeležil tudi konference. Dopadla se mu je, in dejal: Rojaki na Libraryju so bili zelo prijazni z nami. Da, tako je prav! *Pittsburška cekarca.*

Anton Žagar na Butlerju.

Sodrugi Anton Žagar, upravnik "Proletarca", je dospel v Mellonovo metropolo. Na Butlerju ga čaka veliko dela in malo uspeha. Kar nas je takih kot sem jaz, mu želimo pri agitaciji vso srečo. In pomagali bomo, kolikor se bo največ dalo. — *Pittsburška cekarca.*

Elyške stranke in Slovenci.

Naselbina Ely, Minn., nima političnih strank, ima pa volitve, kakor vsi drugi kraji. Slovenci včasih poskušajo nastopiti kot Slovenci. Postavijo kandidata, in pravijo, to je naš kandidat. "Jaz tudi," se oglasi nekdo, in prijavi kandidaturo za isti urad. Nato še tretji. Drugi se smejejo naši tesnogradnosti in zmagajo. Slovenci pa kažejo potem s prstom drug na drugega, češ, pri-moj-duš, ko bi on tega ne napravil ...

Viko Vikič.

Kozolci Albina Jazbeca.

Albin Jazbec, nekdanj napolsvobodomislec, je "pomozni" urednik "Am. Slovenca". Pristopil je tudi v tretji red in v razna druga pobožna društva. Sedaj piše

"tedenske razgovore pod vaško lipo". Ako bi "Am. Slovenec" izhajal v Žuženberku ali v Kropi, bi bil tak naslov še nekako na mestu. Toda kje diši kaj po lipah okrog Lincolnove in 22 ceste? Jazbecovi možgani pač še ne segajo dalj kot do domačega kozolca in vaške lipe. V Ameriki je že dolgo, toda njegov razum se še vedno zrači na letah domačega kozolca in pleza po vejah vaške lipe. Mož drugače ni nevaren in s svojimi liparskimi razgovori ne bo nikogar "spreobrnil" in nikogar pohujšal. — *R. T.*

Naročite se na "Pod Lipo"!

Jos. Ule hvali ljubljansko revijo "Pod Lipo", ni pa navedel, koliko je naročnina in kaj je njen naslov. Najbrž jo razpošiljajo radi agitacije, da dobe v Ameriki kaj naročnikov, ne pa zato, da se je hvali.

Viko Vikič.

Rev. Mlinar odrešuje delavce z "real estate".

Rev. A. Mlinar v Kanadi, ki ponuja farme in s članki v "Am. Slovencu" hvali svoje blago na direkten in indirekten način, nas spominja na Grame, Brunschmide, Česnike, Skubice in druge agente, ki so odreševali naše ljudi s farmami. Pa so še vedno neodrešeni kar se fabrik tiče. Mnogi so seveda ob stotake, tako da nimajo več strahu pred tatovi. — *P. P.*

Koliko sta prejela?

Ali bi hotela tista slovenska lista v Chicagu ki sta "neodvisna" povedati, koliko sta prejela podpore od "neodvisnih" kandidatov? Ta dva lista sta pred vsem frančiškansko in pa "svobodomiselnost" glasilo. In če bi bila še toliko prijazna, da bi raztolmačila čemu skrivata take oglase, in kako jih skrijeta. — *P. P.*

Še ena uganka.

Še ena uganka: Ko je nastopil službo "sedanji" urednik "Glasa Svobode", čemu ni "lastništvo" napravilo njemu "v počast" kriččega naznanila? Zakaj je zamolčalo takega "učenjaka" in ga takorekoč skrilo? Česa se je treba sramovati? In če se je "lastništvo" sramovalo, ali je med ameriškimi Jugoslovani en poštenjak, ki bi si upal napisati lep nekrolog v prilog zvončku ki tako neubrano zvončklja? Tisti ki ga hvalijo na skrivaj, bodo pač imeli toliko poguma da ga vzamejo tudi javno v zaščito. — *P. P.*

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".
List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerno. Postrežba točna.

Ruski preobrat danes in včeraj.

V ameriških kino gledališčih so po ruski revoluciji kazali slike, v katerih je bil Rus muhik in delavec predstavljan kot poosebljen brutalen stvor z vsemi slabimi instinkti, med tem ko je bilo plemstvo plemenito v pravem pomenu besede. Brutalnost muhika je zmagala in na platnu je izgledala v resnici grozna.

Skozi zadnja leta se vidi na slikah dogodkov iz Rusije tudi kaj takega kar jo prikazuje za deželo z ljudmi kakršni so v vsaki drugi. Imajo parade, vojaške vaje, telovadbe, slavnosti itd.

V tem poletju pa je prišla iz losangelskega kraljestva kinoindustrije slika, ki hoče pokazati vzrok padca carizma. V uvodu pravi, da se izogiba vsakega komentiranja, in da je namen vprizoritelja pokazati resnico kakor jo on razume. Igra se imenuje "Volga Boatman" in je bila na platnu že v mnogih gledališčih. Druga igra, ki se pričinja v Rusiji pred revolucijo, se nadaljuje tam po revoluciji in se konča v Ameriki, se imenuje "Into Her Kingdom". Ta je po vsebini veliko slabša od prej omenjene, dasi hoče pokazati, kar se revolucije tiče, na eni strani brutalno preganjanje ljudstva pod carizmom, na drugi pa enako brutalnost sovjetskih oblasti po njihovi zmagi. V ostalem je igra navadna fikcija, kateri služi za podlago umor carjeve družine; ena carjeva hči se slučajno reši, in nato jo poroči en sovjetski komisar z enostavno odredbo — od sedaj naprej si moja žena, — pobegneta nato v Ame-

riko, kjer postane on iz boljševika rojalist, in ko postane on rojalist, tedaj je ona postala plebejka. Nato se vse srečno konča. Najbrž sta srečna še danes, kajti igra zahteva, da morata biti srečna do konca svojih dni.

Važnejša kakor revolucija v Rusiji je v Chicago Theatre ta teden modna razstava kožuhov. Živi modeli se menjajo v procesijah, in kožuhi, ki jih razkazujejo, predstavljajo vrednost mnogo tisoč dolarjev. Revna publika se zabava, bogataši pa si oblačila ogledajo in jih potem kupijo. Pravijo, da so oboji zadovoljni. V gledališču izgleda tako. Poleg te razstave je na sporedu kino igra "You Never Know Women".

V McVickers se tudi po Ashovem odhodu nadaljuje z "jazzom", ki je v Ameriki pač najprivlačnejša godba. Njeni zagovorniki pravijo, da ostane med nami za vse večne čase, in današnja ameriška generacija se s tem strinja.

SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

ALI VPRAŠATE ZA SIGURNOST VAŠEGA DENARJA

tedaj kupite hipotečne (mortgage) bonde, ki jih vam nudi ta v obče priznana bančna trdnjava ameriških Slovanov. Ti bondi so zaščiteni z dobro cenjenimi in varnimi nepremičninami v najboljših delih mesta

Vložite vaš denar v to veliko in varno banko.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Imovina \$19,000,000.

IZRABITE AVGUSTOVE DNEVE POPOLNOMA!

Vesele skupine se zbirajo in pohajajo ta mesec v gozdove za brezskrbno in veselo zabavo, kajti avgust je mesec piknikov in veselih dni, čas miru, pokoja in romantike, to je, ako se počutite zadovoljne. Toda, to je tudi doba poletne slabe prebave, zabasanosti in drugih želodčnih nerednosti. Ne dopustite

da vam pokvari vašo poletno zabavo, zato vzemite Trinerjevo grenko vino, ki vam odpravi vsako želodčno nerednost in uživali boste poletno sezono v zadovoljstvu in veselju. Trinerjevo grenko vino vas nikdar ne napravi nezadovoljne. "Millwood, Wash., 9. julija. Imam mnogo boljši apetit in počutim se dobro, Joseph Wagner". To je povprečni uspeh Trinerjevega grenkega vina. Trinerjeva zdravilna pomada vam tako olajša bolečine od vpikov raznih mrčes. Poskusite tudi Trinerjev Mosquito Chaser, ki zelo uspešno odga-

nja komarje. Ako ne morete dobiti teh zdravil in preparacij pri vašem lekarnarju ali trgovcu z zdravili, pišite naravnost na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

John Kosin, Girard, O.	12
Frances A. Tauchar, na agitaciji v Penni	10
Joseph Radelj, West Allis, Wis.	9
John Bozich, Collinwood, O.	5
John Krebelj, Cleveland, O.	4
Frank Rataic, Forest City, Pa.	4
Kristina Omahne, na agitaciji v Penni	4
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	4
Frank Germ, Blaine, O.	3
Frank Nagode, Sheboygan, Wis.	3
Fr. Lukančič, na agitaciji v Penni	2
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	2
Frank Žerovec, Kenosha, Wis.	2
Vinc. Verhovnik, Universal, Ind.	1
Paul Les, Spangler, Pa.	1
Joseph Ule, Chisholm, Minn.	1
Frank Hlrsich, Virden, Ill.	1
Louis Suc, Triadelphia, W. Va.	1

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213.
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalizij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom pri nabavi drv, premaga, koksa in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.